

לה כאן "או באיבה הכהו בידו וימות" שהתורה כתבה בפירוש שההכאה היתה עד שמת.

שמע מינה: כל היכא דאיכא בתורה הכאה סתם, לאו מיתה הוא!

ומפרשת הגמרא את הפסוקים המדברים בסתם רציחה: (7)

ואיצטריך למיכתב "מכה איש ומת מות יומת", ואיצטריך למיכתב "כל מכה נפש". (8)

7. ראה בתורת חיים ביאור השייכות של הדברים לענין מה שנאמר לפני כן בגמרא.

8. תוס' גורסים "ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת" [ויקרא כד יז]. שבגמרא בנדה [מד ב] מבואר שמשם לומדים את הדין שחייבים על הריגת קטן בן יומו. תוס' ד"ה ה"ג.

מהרש"ל הקשה על דבריהם: הרי לעיל [עח א] דורשים רבנן מהפסוק הזה לענין הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות ומת, שכולן פטורין משום ש"כל נפש" משמע עד שיהרוג את כל הנפש, ואם כן כיצד אפשר לדרוש כאן בהיפוך שאפילו נפש כל דהו?

ותירץ שמצינו בהרבה דרשות שחכמים דורשים לפעמים בסגנון זה ולפעמים להיפך, כגון שלפעמים דורשים "דבר ולא חצי דבר" ולפעמים דורשים "שה ואפילו מקצת שה" [ראה לקמן פו א תוס' ד"ה דבר] וחלילה שהוא בלא כוונה אלא שדעתנו קצרה מדעתם וכל אחד צריך להעמיק בלבו אולי ימצא תוכן דעתם.

וגם כאן לענין הכאה יש לחלק שלענין עצם ההכאה צריך שתהא בכל הנפש ולא בנפש כל דהו, אבל לענין נפש הנהרג ומהותו דרשינן שאפילו נפש כל דהו.

והתורת חיים תירץ שהדרשא כאן אינה מ"כל" נפש אלא מזה שכתוב "נפש" ולא כתוב "איש", ש"נפש" משמע כל דהוא נפש ואפילו קטן.

ובמצפה איתן כתב שהריבוי הוא מ"אדם" שמשמע אפילו קטן. וכמו שמצינו לענין נגעים שדרשינן מ"אדם כי יהיה בעור בשרו" שגם קטן

לא היה שום סתירה או קושיא על כך.

ואם כן ניחא קושיית הגמרא, שדלמא מכה אביו היינו שהרגו, ואז באמת יהיה לנו מכאן הוכחה שגם בין מיתה למיתה הולכים אחר הרוב.

ב. לפי מה דקיימא לן שמותרה לדבר החמור לא הוי מותרה לדבר הקל, אם כן יש לומר שמכה אביו מדובר שהתרו בו בפירוש לחנק, שאם לא נלך אחר הרוב לא יהרג בכלל, שהרי לא הותרה למיתת סיף. ושוב אם כן מוכרחים לילך אחר הרוב ולדונו בחנק כדי שלא יפטר לגמרי ממיתה. [ובנסקלין שנתערבו בנשרפין מדובר שהתרו בו סתם למיתה ולא במיתה החמורה].

ג. דוקא בנסקלין שנתערבו בנשרפין שהנידון לילך אחר הרוב הוא רק לענין זה בלבד שיתחייב עתה במיתה החמורה או אין הולכין אחר הרוב. מה שאין כן במכה אביו שתיכף בשעה שנולד כבר החלטנו מכח רוב שהוא אביו בנוגע לכמה ענינים אחרים, שוב גם לענין מיתת חנק נשאר כן הדין שהוא אביו.

וסברא זו מוכרחת שאם לא כן איך יתחייב אב לפדות את בנו הבכור דלמא לאו אביו הוא, ובממון אין הולכין אחר הרוב, או שמא הבן הוא טריפה שפטור מפדיון?

אלא ודאי שכיון שהסכמנו מכח הרוב שהוא אביו ושהבן הזה אינו טריפה לענין אחר, אם כן אף שעתה זה נוגע לדין ממון שוב מועיל הרוב גם לגביו.

וראה שם עוד תירוץ על דרך הפלפול.